

PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARI O'QUVCHILARGA INGLIZ TILINI KASBGA YO'NALTIRIB O'QITISH BO'YICHA YONDASHUVLAR**ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ В ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ**

Xolxodjaeva Dilfuza Shoakrom qizi

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi,

Professional ta'limni rivojlantirish instituti tayanch doktoranti

dilfuzaxolxodjaeva5@gamil.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada professional ta'lim muassasalari o'quvchilarga ingliz tilini kasbga yo'naltirib o'qitish bo'yicha yondashuvlar haqida fikrlar berilib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Xorijiy tili, kasbga yo'naltirilgan ingliz tili, til kompetensiyasi

Zamonaviy dunyoning barcha sohalarida ro'y berayotgan jadal o'zgarishlar ta'lim sohasida ham o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda. Ta'lim standartlari o'zgarimoqda, turli fanlarni o'qitish shakllari va usullari takomillashtirilmoqda. Shu munosabat bilan O'zbekistonda ham professional ta'limi tizimida ham jiddiy o'zgarishlar ro'y bermoqda, raqobatbardosh, harakatchan va o'zgarishdan qo'rqmaydigan shaxsni tarbiyalash va shakllantirish zaruriyati birinchi o'ringa chiqmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5812-sonli professional ta'lim tizimini yanada takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi farmoni qabul qilish ham shunga misol bo'ladi. Professional ta'lim muassasalarini bitirgan va mutaxassislikka ega bo'lgan shaxs nafaqat o'z faoliyati bo'yicha birinchi darajali mutaxassis bo'lishi, balki mustaqil ravishda, tashqi yordamisiz zamonaviy axborot oqimlarini boshqarishi va kerak bo'lganda, ularga qo'rqmasdan "qo'shilishi" kerak. Belgilangan maqsadlarga erishish uchun har bir ta'lim muassasasi oldiga bo'lajak mutaxassisning intellektual rivojlanishiga qaratilgan zarur kasbiy, shuningdek, bir qator umumiy kompetensiyalarni shakllantirish vazifasi yuklatilgan.. Professional ta'lim muassasasining har bir o'quvchisi kasbiy kompetensiyalardan tashqari bir qator umumiy kompetensiyalarni ham egallashi kerak.

Professional ta'lim muassasasida chet tilini o'rganish orqali o'quvchilar muloqot ko'nikmalari va qobiliyatlarini rivojlantiradilar, ularsiz muloqotni, shu jumladan kasbiy yo'naltirilgan muloqotni faoliyatning turli sohalarida tasavvur qilib bo'lmaydi. Bugungi kunda chet tilidagi kommunikativ kompetensiyani shakllantirish kasbiy faoliyatning turli sohalarida xorijiy mutaxassislar bilan aloqalarni kengaytirish bilan bog'liq holda birinchi o'ringa chiqmoqda.

Chet tili o'qituvchisi qat'iy belgilangan qoidalar bo'yicha emas, balki o'zi tanlashi mumkin bo'lgan metodik tizimlar orasidan o'rganish shartlariga ko'proq mos keladiganini tanlashi kerak. L. A. Loktyushinaning fikriga ko'ra, nolingvistik mutaxassislik mutaxassislarini professional muhitda chet tillarida samarali muloqot qilish uchun tayyorlashdagi muvaffaqiyatsizliklarning asosiy sababi - ta'lim muassasasida chet tilini o'qitish jarayonida kasbiy va til tajribasini rivojlantirishda birlikning yo'qligi.

Hozirgi vaqtda tillarni o'qitish bo'yicha to'plangan tajribani mutaxassisning malakasini oshirish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni olish, o'zgartirish va ulardan foydalanishning tubdan yangi usullari bilan oqilona uyg'unlashtirish bo'yicha jadal izlanishlar olib borilmoqda. Uzluksiz kasbiy ta'limning pedagogik kontsepsiyasiga asoslangan kasbiy kompetentsiyaning mohiyatini tushunishga katta hissa qo'shgan B. S. Gershunskiy, A. A. Derkach, I. A. Zimnyaya, A. K. Markova, R. P. Milrud, N. K. Sergeev, V.V. Serikov lardir.

O'qitishga kasbiy yo'naltirilgan yondashuvning asosiy tamoyili "Kasbiy xorijiy til" fanining o'quvchining umumiy kasbiy tayyorgarligi kursiga integratsiyalashuvini ta'minlashdan iborat bo'lib, unda lingvistik material, atamashunoslik, leksik-sintaktik va grammatik xususiyatlar, o'qitish formatini tanlash nazarda tutiladi.

Chet tilini kasbiy yo'naltirilgan o'qitishning asosiy talabi mazmun va o'qitish usullarini bo'lajak Til o'rgatish ma'lum bir kasbni hisobga olgan holda eng samarali ko'rinadi. Leksik materialni tanlash, albatta, bo'lajak mutaxassislar faoliyatining muayyan sohasida qo'llaniladigan mavzularga mos kelishi kerak. Lug'at ustida ishlash turli shakllarda amalga oshiriladi. U tushunish uchun moslashtirilgan, majburiy leksik va grammatik birliklarni o'z ichiga olgan o'qish matnlarini o'z ichiga oladi. Bu yo'lda o'quvchilarning gapda asosiy semantik birliklardan foydalanish ko'nikmalari rivojlantiriladi, fe'lning turli zamon shakllariga alohida e'tibor beriladi. Lug'atni o'rgatish jarayoni vertikal ravishda qurilmaydi, balki kengaytirilgan doiralar shaklida bo'ladi, bu erda har bir burilish avvalgisining ajralmas davomi bo'lgan yangi qadamdir. Ayrim leksik birliklar talabalar bilan dastlabki tahlil va fonetik amaliyotni talab qiladi. Keyingi bosqichda kiritilgan lug'at asosida maxsus lug'atlardan foydalangan holda kasbiy yo'naltirilgan matnlarni tarjima qilish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun o'quv mashqlari bajariladi. Tarjima uchun matnlar ham ma'lum bir mutaxassislikning kasbiy qiziqishlariga qarab tanlanadi. Og'zaki dialogik nutqda leksik birliklardan foydalanish uni mustahkamlashning tarkibiy qismidir. Ta'lim muassasalarida bunga professional chet tilidagi muloqotda zarur ko'nikmalarni shakllantirish uchun asos bo'lishi mumkin bo'lgan professional muloqot holatlarini modellashtirish orqali erishiladi. Dialogik nutqni o'rgatishning samarali usuli - bu rolli o'yinlarni o'tkazishdir.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, hozirgi ijtimoiy-madaniy, texnologik va iqtisodiy o'zgarishlarni hisobga olgan holda, chet tili o'quvchilarning jamiyatda kasbiy va

ijtimoiy moslashuvining samarali vositasi sifatida harakat qila boshlaydi. Professional ta'lim muassasasining oldiga qo'yilgan vazifalarni amalga oshirishda yordamchi chet tili fanidir, chunki u davlat ta'lim standartida nazarda tutilgan barcha umumiy kompetensiyalarni shakllantirishda ulkan salohiyatga ega, shuningdek, meta-kasbiy ta'limni rivojlantirishga qaratilgan. Shu bilan birga, jamiyatning zamonaviy voqeiklarini va o'quvchilarning kelajakdagi kasbini aks ettiruvchi ma'lum bir kasbiy ahamiyatga ega bo'lgan maqsadlarga muvofiq chet tilining kommunikativ kompetensiyasini o'rgatish shakllari va usullarini shakllantirish zarurligini unutmashimiz kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Денисова, Е. В. Профессионально-ориентированный подход при обучении иностранному языку (педагогическая концепция)/ Е.В. Денисова // Педагогическое мастерство: материалы IV Междунар. науч. конф. (г. Москва, февраль 2014 г.). – М.: Буки-Веди, 2014. – С. 198-203. – URL <https://moluch.ru/conf/ped/archive/100/5061/>
2. Локтюшина, Е. А. Иностраный язык в профессиональной деятельности современного специалиста: проблемы языкового образования/ Е.А. Локтюшина/ Монография. – Волгоград, 2012. – 214 с.
3. Овчинникова, О.И. Профессионально-ориентированный подход в обучении иностранному (английскому) языку в свете современных требований к выпускнику среднего профессионального образования// Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2018. – № 7. <https://cyberleninka.ru/article/n/professionalno-orientirovanny-podhod-v-obuchenii-inostrannomu-angliyskomu-yazyku-v-svete-sovremennyh-trebovaniy-k-vypuskniku-spo/viewer>